

Машко А. І., Тимчук О.Й.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Політика управління державним боргом є важливою складовою здійснюваної фінансової політики та суттєвим компонентом процесів макроекономічного регулювання. В умовах довготривалих та малоефективних економічних перетворень менеджмент державного боргу є яскравим проявом держави до фінансових ресурсів, їх перерозподілу поміж секторами економіки та людськими поколіннями, а також ставлення до економічної безпеки держави. Системні переміни, як процес якісного оновлення механізму втручання держави у сферу відтворення, стимулюючи зростання функціональності державних видатків, мають відобразитися на цілях управління державним боргом з урахуванням світової тенденції до соціалізації видатків суспільного сектору та з метою стимулювання економічного розвитку.

Традиційно в економічній теорії проблему оптимального управління державним боргом розглядають головним чином в рамках двох типів моделей: рівноважній моделі динамічного оподаткування, що передбачає максимізацію функції добробуту репрезентативного споживача [1] і моделі з безпосередньою мінімізацією функції соціальних втрат [2]. Окрім цих двох груп функцій, використовуваних у теоретичних дослідженнях, із практичної точки зору, вид цільової функції органу, що відповідає за управління боргом, можна розділити на два типи: мінімізація бюджетних ризиків поряд із мінімальною вартістю обслуговування боргу та мінімізація вартості обслуговування.

Дуже важливу роль при вирішенні питань державного боргу відіграє здорова макроекономічна політика. Адже необґрунтовані кроки у бюджетно-податковій, грошово-кредитній або валютно-курсовій політиці викликають занепокоєність фінансового ринку, невпевненість інвесторів щодо їх майбутніх доходів. Як наслідок, останні вимагають вищих премій за ризик. Крім того, вимушене утримання від прийняття довгострокових рішень не сприяє формуванню національного ринку капіталів, що підвищує залежність економіки країни від зовнішніх запозичень і, відповідно, ризиків глобального характеру. Таким чином, можна стверджувати, що навіть розвинута система управління державним боргом не може запобігти виникненню кризи при слабкій макроекономічній політиці.

Уряд, як зауважує вітчизняний науковець О. Шаров, повинен намагатися досягти економічної прийнятності та обґрунтованості рівня і темпів зростання державного боргу та можливості його обслуговування, не відступаючи від цільових орієнтирів щодо вартості й ступеню ризиків, незалежно від розвитку подій на ринку в межах своєї макроекономічної політики [3].

Звертає на себе увагу поступове збільшення частки зовнішнього боргу в сумі загальної державної заборгованості. В принципі, це зрозуміле і логічно обґрунтоване явище, оскільки саме чистий притік іноземного капіталу (у тому чи-

слі, позичкового) дозволяє нівелювати дію т. зв. «закону Денісона» (Denison's Law), який засвідчує, що зростання попиту на запозичення з боку держави придушує внутрішні інвестиції і тоді єдиним виходом стає використання зовнішніх джерел фінансування. При цьому, як констатують західні науковці, слід пам'ятати, що такі «капітальні інвестиції можуть призвести до економічного зростання, але плоди такого росту достануться іноземним інвесторам, які зробили його можливим» [4]. Тому стратегія управління державним боргом повинна виходити з далекосяжних намірів та цілей державної економічної політики, враховуючи усі взаємозв'язки між різними економічними процесами.

До факторів, які здатні позитивно вплинути на економіку країни внаслідок зростання валового боргу, можна віднести:

- прискорення темпів економічного зростання;
- можливість здійснення масштабних капіталовкладень і реалізації довгострокових програм розвитку;
- позики, залучені суб'єктами господарювання, як правило, мають інвестиційне спрямування;
- реалізація програм довгострокового кредитування банками фізичних і юридичних осіб тощо.

Серед негативних явищ, пов'язаних із збільшенням державного боргу, значимо наступні:

- вразливість вітчизняної фінансової системи від кон'юнктури світової фінансової системи;
- нестабільність валютних курсів, яка може вплинути на можливості виконання зобов'язань у визначені строки;
- невідповідність валюти запозичень і валюти основної частини активів позичальника;
- розриви у строках між залученими коштами на зовнішніх ринках і строками надходжень коштів від реалізації інвестиційних проектів, кредитування банками суб'єктів господарювання;
- неможливість виконати зобов'язання при ускладненнях з доступом до джерел іноземної валюти;
- низька ліквідність світових фінансових ринків може знизити можливості щодо реструктуризації заборгованості.

Загалом можна наголосити на необхідності оптимізації державного боргу в розрізі строків погашення, валют, відсоткових ставок. Крім того, держава повинна приділяти увагу не тільки зобов'язанням державного сектора, але й боргам інших суб'єктів.

Література

1. Barro R. Optimal Debt Management / Barro R. // NBER Working Paper N 5327. (1995).
2. Drudi F. and Giordano R. Default risk and optimal debt management / Drudi F // Journal of Banking and Finance № 24. (2000). p. 861-891.

3. О. Шаров Україна: вибір стратегії управління державним боргом / О. Шаров // Світ фінансів, № 1 (14), березень 2008 р- с. 7-9.

4. Fraser D. R., Rose P. S. Financial Institutions and Markets in a Changing World. / Fraser D. // – Homewood, Illinois, 1987, p. 585

Новицька О.В.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Господарська діяльність підприємств відбувається завдяки організованому, якісному, своєчасному та ефективному управлінню, що являє собою сукупність взаємопов'язаних послідовно здійснюваних функцій. У сучасних умовах господарювання аналіз фінансового стану – необхідна складова процесу управління підприємством. Головним напрямком його практичної реалізації є виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємства, визначення перспектив його розвитку.

Метою даної статті є наукове обґрунтування методичних підходів до аналізу фінансово-господарської діяльності, а також дослідження всіх існуючих методів, принципів і методик аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. У практичному плані дослідження має за мету подальше застосування отриманих результатів у процесі підготовки, прийняття й контролю відповідних управлінських рішень і тим самим забезпечення підвищення ефективності функціонування підприємства.

Комплексний фінансовий аналіз, що проводиться на промислових підприємствах, є системою взаємопов'язаних блоків. Правильний підхід до структуризації та складу цих блоків і визначає ефективність здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності та, відповідно, ефективність розроблених заходів щодо покращення фінансового стану на підприємстві, а також надасть можливість виявити приховані ланки, що забезпечать конкурентоспроможність, ефективне функціонування і планомірний розвиток у діючій галузевій системі. Саме тому питання удосконалення методичних підходів до аналізу фінансово-господарської діяльності промислових підприємств є досить актуальним в сучасних умовах.

Проблемами оцінки й управління фінансовими ресурсами підприємства займалися зарубіжні і вітчизняні науковці. Серед них Михалицька Н.Я. [1], Сердюк-Копчекчи Ю.В.[2], Даниленко В.А., Поддєрьогін А. М. [3], Філімоненков О.С., Савицька Г.В., Непочатенко О.О [4] та ін.

Аналіз досліджуваних джерел свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану підприємства, а також про відсутність єди-